

COMPONENTELE CONFLICTULUI IDENTITAR ȘI IMPORTANȚA MULTICULTURALISMULUI

THE COMPONENTS OF THE IDENTITY CLASH AND THE IMPORTANCE OF MULTICULTURALISM

*Sebastian SÂRBU**

Rezumat: În acest articol este dezvoltată o analiză conceptuală, cu o sferă largă de cuprindere științifică, a conflictelor identitare cu componentele sale și nu în ultimul rând este prezentat rolul multiculturalismului ca factor de soluționare a acestora.

Conflictele identitare sunt clasificate ierarhic prin instrumentele și criteriile științifice consacrate, pornind de la sursele cele mai autorizate în acest domeniu.

Demersul științific se constituie într-o abordare multidisciplinară, sistemică, care identifică atât cauzele favorizatoare ale conflictelor identitare, cât și contextul real al manifestării acestora. Elementele particulare și axiologice sunt completate de reperele istorice, geopolitice și sociologice de natură dinamică. Interdependența realității conflictelor identitare este abordată din perspectiva globalizării și proceselor de schimbare democratică din viața societății, a noii geografii economice a statelor și nevoii de securitate a statelor pe fondul dispariției barierelor economice între națiuni.

Mai mult decât atât sunt prezentate soluții necesare pentru stoparea conflictelor identitare și prevenirea dezvoltării dinamice a acestora.

Mutațiile axiologice și extremismul ideologic sunt privite în relație cu transformări geopolitice și polarizări de ordin socioeconomic. De asemenea sunt examinate critic fenomenele de extremism religios, separatism, naționalism, anarhie și anomie socială, insecuritate regională.

Multiculturalismul, respectarea drepturilor omului, dezvoltarea instituțiilor democratice, negocierea, justiția socială, coeziunea socială, dialogul intercultural/interreligios, dar și implementarea mecanismelor societății controlului, sunt doar câteva din soluțiile prezentate în acest articol.

Cuvinte-cheie: conflicte identitare; dialog intercultural; conflict interetnic; conflict interreligios; fundamentalism; extremism; secesionism; globalism; axiologie; multiculturalism; zone geoeconomice; noua geografie economică; viziunea ricardiană; anarhie socială; autoritate; securitate socială; dezvoltare durabilă; polarizare; controlul social; stare anomică.

* Diplomat cercetător Grupul de Cercetări Interdisciplinare al Academiei Române.

Abstract: *In this paper a conceptual analysis is developed, encompassing a rather large scientific range, of the identity clashes and its components and not in the least it is introduced the multiculturalism and its role as a peace-making factor and a solution provider.*

The conflicts between identities are hierarchically classified by the time honoured scientific instruments and criteria, commencing from the most serious and legitimate sources in this field.

The scientific approach is built in a systematic multi-disciplinary attempt, meant to identify both the favouring inner causes of the identity clash, and the real context of their ways of making manifest. The particular and axiological elements are supplemented with historical, geopolitical and sociologic landmarks, in their dynamical nature. The independence of the identity clash actuality is therefore tackled from the angle of globalization and democracy-based changing processes in the life of the society, of a new economic geography of the states and the states' need of security against the grand backdrop of vanishing of the economic walls between nations.

Furthermore, in this paper are introduced the solutions required for stopping the identity clashes and inhibiting their spiralling up dynamics.

The axiological mutations and the ideological extremism are here taken in consideration related to the geopolitical transformations and polarizations of a socioeconomic nature. Also are examined with critical eye the religious extremism phenomena, separatism, nationalism, anarchy and social anomy, regional insecurity.

The multiculturalism, observance of human rights, the development of the democratic institutions, negotiation, social justice, social cohesion, the intercultural / inter-religious dialogue, but also the implementation of the controlled-society inner mechanics, are just a few of the solutions introduced in this paper.

Keywords: *identity clash; intercultural dialogue; inter-ethnic conflict; inter-religious conflict; fundamentalism; extremism; secessionism; globalism; axiology; multiculturalism; geo-economic zones; the new economic geography; the Ricardian vision; social anarchy; authority; social securit;; lasting development; polarization; social control; anomic state.*

Procesul de globalizare ca stare tranzitorie a omenirii, a fost marcat de o succesiune de transformări și reforme care au generat o serie de tensiuni și noi tipuri de conflicte emergente.

În trecut a dominat în sfera geopoliticii mondiale, cel puțin ca instrument teoretic, paradigma napoleoniană, conform căreia „spațiul dictează politica”.

Chiar dacă această paradigmă își păstrează și azi valabilitatea, ea a fost restructurată, astfel încât „spațiul” să fie revendicat și împărțit din punct de vedere al unei noi geografii politice, economice construite pe baza unor modele axiologice (identitare) care stau la baza noii generații de conflicte identitare.

Conflictele sunt instrumente teoretice folosite de știință pentru o cuantificare a unei stări de fapt, pornind de la un principiu de drept. Având în vedere spațiul managementului crizelor și prevenirii conflictelor, vom folosi o definiție propusă

de FEWER/FAST, care susține că nu există **criză** fără un **mediu conflictual**, iar orice criză are nevoie de un **declanșator/trigger** pentru a izbucni. Dacă **crizele** sunt părțile acute ale conflictelor - momentele în care sunt puse în pericol valori fundamentale, ce presupun o reacție urgentă și sub presiune a decidentului - **conflictele** rămân situațiile în care măcar doi actori își doresc, în același moment, același lucru, pe care și-l dispută ulterior și pentru adjudecarea căruia sunt dispuși să cheltuiască resurse și să-și asume riscuri pe toate planurile.

Cauzele care duc la declanșarea conflictelor conform modelului lui Stanislavski au la bază (din punct de vedere teoretic) elemente de caracterizare a atributelor de valorizare și ierarhizare ale unui actor (grup), anume: **Putere, Resurse, Prestigiu**. Avantajul acestui model constă în caracteristica interschimbării celor trei elemente componente. În spațiul conflictelor și elementelor disputabile între doi actori, puterea va fi înlocuită de **autoritate**, ca revenire la **puterea charismatică**, iar **prestigiul**, de **status**, corelat cu legitimitatea și elementele de identitate.

Din perspectiva raportului caracteristici individuale – efecte relaționale, avem astfel, o clasificare ierarhică a motivelor conflictelor:

- **conflicte de atribuire**/de proprietate, cele referitoare la resurse, în care disputa este pur relațională și se consumă asupra unui element care presupune proprietate exclusivă, adică modelul împărțirii disjuncte: lucrul se împarte, după conflict, în partea unuia și partea celuilalt, fără ca la intersecția celor două proprietăți să se afle ceva distinct (chiar dacă rămân părți neîmpărțite în urma procesului).

- **conflicte de autoritate**/de putere, atunci când cei doi actori încearcă să obțină autoritatea mai mare asupra unui spațiu/ comunități. De această dată, ambele părți încearcă să-și maximizeze propria autoritate și să minimizeze pe cea a adversarului, fără ca să avem de a face cu o sumă constantă, o cantitate cuantificată de autoritate, astfel încât creșterea de autoritate a unuia nu duce implicit la scăderea de autoritate a celuilalt.

- **conflicte de status** – în acest caz, conflictul ține de recunoașterea de către celălalt a unui status, a unei poziții într-o ierarhie, a unei anumite importanțe asociată unui anumit statut. În acest caz, caracteristica, trăsătura esențială în dispută ține mai mult de propriul efort al actorului, dar necesită o validare *erga omnes* și - în mod necesar pentru a deveni conflict - validarea celui de-al doilea actor.

În cea de a treia categorie se situează originea celor mai profunde conflicte, în special din cauza **încărcăturii simbolice** pornind de la clasa de valori, atributele și interesele grupurilor. În acest caz, avem de a face cu o clasificare a trăsăturilor în funcție de valoarea simbolică pusă în discuție, pe o scară ce pleacă de la **existența primară** până la elemente ce țin exclusiv de **ierarhie sau relații de putere**. Pe această scară, cele mai puternice conflicte se înregistrează în parte de jos a scalei, acolo unde este implicată **existența** grupului, **identitatea** sa,

legitimitatea existenței sale sau a motivației obiectivelor, a revendicărilor și **prestigiul, puterea charismatică** atribuit de tip ierarhic, stabilită *erga omnes* și care generează – alături de **interese** - capacitatea de a mobiliza din punct de vedere politic, sprijinul exterior pentru poziția în conflict.

În acest sens, **conflictele identitare** sunt conflictele în care este pusă în discuție identitatea unuia dintre actori. Există două tipuri fundamentale: **extern**, atunci când doi actori își dispută recunoașterea identității dar și a legitimității unuia dintre ei sau își potențează și operează schimbări asupra identității celuilalt, a tradiției ca valoare simbolică și instituțională de tip național/ comunitar subminând ordinea socială ca bază a ierarhiei prin practicarea războiului axiologic – identitar și ideologic, și **intern**, atunci când componente ale comunității în discuție reclamă identități paralele, adeseori prefabricate. Atunci când aceste identități concurente **dobândesc o dimensiune politică de fond**, conflictele identitare se polarizează, factorul „cultural” – simbolic subordonându-se forței politice ca factor de organizare și coagulare a acestor grupuri, respectiv comunități. Tipologia conflictelor identitare este formată din: conflicte interetnice, inter-religioase, inter-culturale.

Delimitările geografice nu mai pot fi făcute în noua eră doar după criteriile geostrategice (spațiul exsovietic, spațiul german), economice (spațiul dezvoltării high - tech, spațiul resurselor energetice/materiilor prime), sau al intereselor - spațiul de interes strategic - și al conjuncturilor de securitate și apărare (sud-estul european, țările baltice, statele de la „VÎSEGRAD”, statele „ VILNIUS-10”). Începând cu evenimentele majore ale sfârșitului de secol XX geografia politico-administrativă a Europei s-a modificat cu implicații majore în prezent și viitor.

Spațiul din punct de vedere strategic nu mai reprezintă azi doar un teritoriu geografic. Spațiul a avut și are o încărcătură simbolică, politică și cu valențe identitar – axiologice, care implică statusul, autoritatea și legitimitatea sistemelor politice de conducere a statelor. Interesele naționale au fost definite, în condițiile globalizării, drept interese regionale.

În acest context, conflictele identitare s-au produs indirect și ca urmare a noului val de democrație și extindere euroatlantică, ca formă de reacțiune a centrelor de putere care doreau menținerea status - quo - ului. Pe de altă parte rolul național al statelor a scăzut atât în favoarea grupurilor suprastatale (corporații), cât și a grupurilor substatale (minorități). Dacă grupurile suprastatale reprezintă aspectul dominării economicului asupra politicului, recte oligarhia liberală, grupurile substatale implică tendința către regionalizare, comunitarism, autoorganizare, ambele aspecte constituindu-se ca realități ale procesului de globalizare. Globalizarea culturii, a informației generează modificări identitare importante, concomitent cu mișcări largi de emancipare socială, economică sau pur

identitară cu o puternică dimensiune liberală. Toate aceste transformări au fost benefice, dar au implicat și o dimensiune asimetrică în evoluția și dezvoltarea tendințelor secesioniste, a grupurilor nelegitime de tip terorist sau a celor cu caracter subversiv, care s-au manifestat în viața societății ca forțe retrograde, extremiste, antidemocratice sau bazate pe ură etnico-religioasă și separatism regional/subregional. Acestea s-au prevalat de libertățile constituționale, dar și de carențele instituționale pentru a instaura teroarea și anarhia.

Un rol important în menținerea păcii și coeziunii sociale îl are multiculturalismul. Acesta este atât expresia aculturalismului, cât și a dialogului intercultural și interreligios, a respectării dreptului la apartenență religioasă prin promovarea unei politici de nondiscriminare. Credințele religioase pot lua forme politice atât defensive cât și ofensive, iar când se dezvoltă pe un fundal social anarhic, având la bază componenta etnică, comunitară, de organizare ierarhică, autoritară se manifestă ca forță agresivă, extremistă.

Potențialul militar și economic al grupărilor fundamentalist - religioase generatoare de conflicte identitare, chiar adevărate războaie identitare, își are sursa de alimentare, în spălarea și transferurile ilegale de bani, crima organizată, vidul de putere, criza instituțională și de securitate, corupția politică, insecuritatea și anarhia socială/regională, disoluția autorității statului, instabilitatea mediului politic.

Componentele conflictului identitar sunt : componenta etnico-religioasă, componenta socio-culturală, componenta ideologico-politică și componenta geopolitică.

Ca exemplu zona Europei de sud-est s-a constituit și consacrat ca un spațiu tradițional de interferențe religioase și etno - culturale. Aici se realizează întrepătrunderea arealelor religioase și etno - culturale specifice părților centrală și estică ale Europei, dar și cele din Orientul Apropriat și Orientul Mijlociu.

Având în vedere puternica identitate religioasă și etno-culturală, dar și determinările majore ale acestor factori socio-culturali, necesari definirii relațiilor interstatale, s-a prefigurat politica europeană de stabilizare a regiunilor zonei și implementare a culturii și normelor democratice ca elemente ale societății moderne, bazate pe ideea de progres și conviețuire pașnică într-un mediu de securitate și pace.

Astfel laicizarea instituțiilor statale, funcționarea statului de drept, economia de piață, respectarea drepturilor și libertăților civile, protecția juridică a drepturilor fundamentale ale omului, protecția minorităților, gestionarea crizelor, libertatea de conștiință, dezvoltarea instituțiilor democratice, au reprezentat aspectul geopolitic al reformelor și transformărilor bazate pe apartenența statelor la Consiliul Europei, OSCE și PfP, care însă a fost marcat de reactivarea fundamentalismelor etnico-religioase, a tensiunilor etnico-culturale și conflictelor locale.

Printre cauzele conflictelor identitare de tip etnico - religios se numără : raporturile inechitabile între majoritatea și minoritatea etnico-religioasă prin impunerea unei administrații locale minoritare; dispute teritoriale; împiedicarea dezvoltării locale și regionale; constituirea artificială a unor entități statale ori administrativ-teritoriale și autonome pe baza autodeterminării minorităților după criterii etnico-religioase, tendințe separatiste statale și interstatale cu delimitări teritoriale după criterii pseudoreligioase și pur ideologice sau politice, împărțirea patrimoniului religios prin dispute inter/intrapatriarhale, dispute între statul laic și grupări/structuri fundamentaliste.

Prăbușirea sistemului comunist în societățile industriale din Europa și din Asia Centrală a favorizat revitalizarea mișcărilor religioase. Mișcarea panarabă se reactivează și generează fenomenul cunoscut generic ca „explozie a Islamului”. Explozie a căror obiective expansioniste care vizează centrul și estul Europei, sunt: controlul principalelor rute, căi și centre comerciale între Europa și Asia, Oceanul planetar, Africa; dominația unui spațiu european de importanță strategică; crearea unei axe musulmane în Europa de sud-est, legată cu centrul Asiei, Orientul Mijlociu, Orientul Apropiat și Nordul Africii; desfășurarea unor conflicte militare care ar angaja conflictul civilizațiilor.

Dacă în fosta Iugoslavie ca și în tot spațiul balcanic naționalismul a constituit o piedică în extinderea NATO și UE mentalitatea identității federale a culminat în spațiul ex-sovietic cu conflictele identitare de factură etnică și fostele rivalități asupra unor teritorii și subregiuni locuite de diferite etnii ale statelor desprinse din fosta URSS care au resimțit puternic conflictul identitar ce a comportat o componentă etnică importantă, tributară vechilor tendințe sovietice de purificare și deznaționalizare.

Naționalismul ca sistem cultural și axiologic, una din sursele conflictelor identitare, este înlocuit cu sistemul credințelor religioase, revitalizat prin prozelitism și expansiune, ca răspuns la criza identitară a individului. Acest lucru este vizibil în state mahomedane, dar este de notorietate faptul că dezvoltarea unor grupări religioase fundamentalist - extremiste are la bază principii sectare și motivații, respectiv scopuri de ordin politic.

În acest spațiu al conflictelor identitare, constatăm astăzi o recrudescență a luptei între fosta elită sovietică și elitele naționale ale noilor state.

Tematica și problematica conflictelor identitare este complexă fiind marcată și de alți factori nu mai puțin importanți. Astfel determinările geostrategice asupra identității reflectă dinamica de evoluție de la un sistem de valori la altul care nu trebuie privit separat sau paralel în raport cu structurile și forțele politice dominante, ci aflate în relație de interdependență.

Trebuie subliniat că dinamica conflictelor identitare pe spațiu interesului strategic depinde în evoluția ei de modul în care vor fi luate în considerare următoarele cauze favorizatoare:

- lipsa de omogenitate politică, economică, religioasă și etnoculturală, care reclamă programe și strategii de dezvoltare durabilă specifică prin valorificarea eficientă a resurselor locale și regionale;

- dezechilibrele regionale și de putere necesită soluții colective și armonizate, stabilirea responsabilităților instituționale europene, zonale și regionale pentru o gestionare statală și suprastatală a dezvoltării regiunilor.

Un singur actor regional sau chiar global nu poate gestiona eficient întregul evantai de probleme și aspecte și mai ales nu va putea face față presiunilor și intereselor politico-economico-militare din afara zonei de referință.

- reducerea decalajului de dezvoltare între regiuni, asigurarea accesului la educație, implementarea politicilor privind drepturile omului și a normelor culturii civice în comunitate, concomitent cu promovarea coeziunii și mobilizarea socială, reconstrucția spiritului comunitar, protecția juridică a drepturilor fundamentale reprezintă instrumente ale factorilor de decizie care să se constituie în eforturi programatice și interdependente pentru prevenirea conflictelor identitare cu implicații sociale, politice și generale.

- lipsa reformelor reale, a capacității administrative locale, a dezvoltării societății civile și implicării acesteia în proiecte și programe pentru implementarea dialogului formal/neformal, a toleranței și dialogului intercultural și interreligios, neasigurarea drepturilor minorităților și încurajarea tendințelor secesioniste sau dezvoltarea unor forme de autonomie economică, pe criteriul etnic ca urmare a scăderii gradului de implicare a statului în procese echitabile de dezvoltare unitară a societății și repartiție a resurselor.

Particularități deosebite ale Conflictelor identitare. Componenta geoeconomică și aspecte sociologice - în contextul globalizării și dinamicii UE.

Este unanim acceptat faptul că între statele membre ale Uniunii Europene există o stare de eterogenitate, atât în planul dezvoltării economico-sociale, cât și în privința abordărilor politice. Astfel și integrarea face parte din ceea ce avea să depășească viziunea ricardiană asupra economiei lumii. Cu toate acestea se constată și faptul că modelul ricardian se aplică fără distincție între națiuni care formează flux comercial extra-frontiere, fie că aceasta înseamnă simplu comerț internațional, fie că se procedează la o uniune vamală, ca fază inferioară a integrării economice. Integrarea poate însemna mai puțin un ansamblu internațional, ci un proces regional, care în lipsa utilizării instrumentului politicilor structurale și de dezvoltare regională, există riscul unor dezvoltări inegale și a dezintegrării viitoare,

astfel încât Uniunea Europeană ca centru de putere va fi o macroeconomie în care regiunile componente vor fi eterogene, piața unică și concurența, declarate drept obiective fundamentale, se vor lăsa în economia modernă de astăzi, de opusul lor - economia mixtă, a intervenționismului autoritar.

Din acest punct de vedere s-au proiectat și se proiectează diverse modele de dezvoltare, iar soluțiile nu pot fi decât globale, bazate pe coordonare și cooperare, tendințele autarhice nefiind deloc realiste și eficiente.

Potrivit unor cercetări efectuate de specialiști în domeniu, extinderea UE către țările central-est europene determină creșterea disparităților regionale, cu implicații asupra politicilor de coeziune la nivel european și regional. De aceea o serie de specialiști propun evaluarea noilor teorii cum ar fi : noua teorie a comerțului, noua geografie economică, teoria rolului investițiilor străine directe. Factori, precum tehnologiile, salariile și proximitatea față de centrele industriale în regiunile cu o poziție geostrategică și piețele UE, contribuie la explicarea geografiei economice în noile state membre. Unele studii de cercetare relevă faptul că integrarea piețelor a sporit forțele divergente, conducând la creșterea disparităților regionale din Ungaria, de exemplu. Aceleași studii relevă faptul că procesul internaționalizării și al modificărilor structurale se așteaptă să favorizeze zonele metropolitane și regiunile de vest, ca și regiunile cu o bază industrială puternică sau țările aflate în apropierea graniței Est-Vest.

În contextul aprofundării integrării economice, ca proces continuu, are loc un proces de re-aranjament teritorial, în care rolul vechilor frontiere naționale se estompează. Fenomenul și procesul a fost conceptualizat drept spiritualizarea frontierelor. Astfel complexitatea relațiilor internaționale euroatlantice, euroamericane, euroasiatice și europene, interdependența politico-economică a statelor, zonelor și regiunilor devine, în condițiile globalizării, un proces ireversibil. Mișcarea factorilor de producție este resimțită mai ales acolo de unde aceștia pleacă, dar și destinația acestei mișcări în interiorul UE capătă „modelul unei noi geografii economice”- regiuni ale uniunii de concentrare industrială, opuse regiunilor celelalte, împinse la „periferie”, manifestându-se *forțele centripete* și cele *centrifuge-ale concurenței negative*. Acest context geoeconomic nu trebuie ideologizat. Polarizarea lumii este o realitate, iar riscul ca ea să genereze conflicte identitare pe fondul ideologizării ei, este real, ea având precedent în istorie. Împărțirea tradițională „săraci/bogați”, de generații sau clase sociale, pe un anumit fundal doctrinar, a comportat, o perioadă, o dimensiune marxistă și catolică, răspândită și propagată atât de către forțe statale cât și de grupuri sectare sau chiar organizații criminale care au exploatat ideologic starea social-economică a categoriilor defavorizate. Societățile „mântuite” economic, se bazează pe pragmatism, pe când cele subdezvoltate, pauperizate sunt mult mai dependente de ideologic, fără însă să existe soluții și mai ales un grad de coeziune socială și de mobilizare.

Tendința de eliminare progresivă a barierelor economice între state accentuează nevoia de securitate, în contextul descurajării conflictelor identitare, amenințările de ordin extern fiind cuplate cu factorii interni depreciativi și amplificatori, stimulați de greșeli politice strategice, instabilitatea instituțională și socială.

Noile realități politico-economice din Europa de sud-est impun următoarele direcții de acțiune: dezvoltarea durabilă, securitate economică și energetică, dezvoltarea infrastructurii transfrontaliere, continuitatea reformelor economice, instituționale și structurale, combaterea criminalității organizate, descentralizarea resurselor de pe plan central, pe plan local, valorificarea capitalului intelectual, stimularea inițiativei private, asigurarea securității sociale și nu în ultimul rând dezvoltarea capacităților și instituțiilor cu caracter inovator, prin valorificarea potențialului uman și tehnologic.

Din punct de vedere geopolitic, securitatea și cooperarea economică europeană este supusă unor amenințări globale de tip extern, competiția și confruntarea între zonele geoeconomice fiind unele dintre ele, dar nu trebuie subestimat factorul intern de pericolozitate, al reactivării forțelor ideologice extremiste ce determină mutații axiologice și de raporturi de putere cu impact strategic pe termen lung.

Schimbarea stării de civilizație ne obligă, în plan conceptual, să operăm dintr-o perspectivă multi-dimensională.

Necesitatea fundamentării unei strategii a securității globale derivă din considerentul teoretic și practic al dinamizării interdependențelor, interacțiunilor și implicit al creșterii amenințărilor asimetrice, factorilor de risc la nivelul sistemului mondial și a conflictelor identitare pe fondul stării anomice globale, în contextul tranziției globale.

Omenirea tranzitează un proces istoric de individualizare, invers celui de uniformizarea, care a dat naștere instituțiilor.

Instituțiile și conceptele statice sunt devalorizate de modul nou, dinamic, de viață individualizat și de tendințele globale de descentralizare administrativă, de auto-administrare socio - economică prin formarea unor comunități autonome bazate pe promovarea de structuri de tip network, rețelare, antiautoritare, antiierarhice și policentrice în unele cazuri speciale.

Concepțiile de acest tip care tind să remodeleze lumea, sunt de inspirație libertariană și au fost amendate la timpul manifestării lor de administrația Reagan (1984).

Totodată, sociologii insistă asupra conceptului de turbulență mondială sau stare anomică desemnând anarhia globală.

Cu alte cuvinte fenomenul negării AUTORITĂȚII, a ordinii și legăturilor heteronome, devine încetul cu încetul o realitate obiectivă, iar aceasta ar constitui baza istorico-conceptuală de revendicare a forțelor motrice de generare a conflictelor identitare noi, codul axiologic și comportamental de acțiune în spațiu global.

Totuși, globalizarea ne pune în fața judecății noastre două aspecte principale: autonomia socială și pierderea controlului decizional, executiv din partea instituțiilor considerate de „veche paradigmă” asupra indivizilor și mai ales a grupurilor substatale, subversive, de interese, care pot conduce la manifestarea unor centre de putere izolate, autarhice, care să alimenteze egoismele locale și plutocrațiile globale, a grupurilor suprastatale, și să schimbe echilibrele democratice, afectând securitatea regională, respectiv interregională.

Sursele de insecuritate pot fi multiple, deoarece unitatea globală realizată prin forme pluraliste de cooperare pornind de la componenta integrativă de unitate economică, politică socială, internațională, fiind mecanică și arbitrară să ducă nu la dizolvarea treptată a divizărilor și fragmentarismelor culturale psihologice, sociale, politice și moral-religioase ci la adâncirea lor.

De aceea cultura de securitate, multiculturalismul, dialogul intercultural, negocierea, întărirea mecanismelor de control, comunicare și a justiției sociale, precum și descurajarea defensivă, pot conduce la limitarea conflictelor identitare. Trebuie înțeles că o societate democratică nu exclude controlul, controlul social fiind un concept al sociologiei juridice, desemnând totodată trecerea de la controlul pur politic al statului, la societatea controlului.

Multiculturalismul departe de a fi un eșec, cunoaște o marcare și relansare profundă din punct de vedere nonformal.

Transferul autorității executive a statului de la nivel central unic la nivel local microsocietal poate genera riscuri pentru securitatea socială și statală a fiecărei entități naționale, mai ales că orice sursă de potențial este exploatată de o putere aflată în competiție, diferențele de potențial fiind speculate și capitalizate pe toate tronsoanele de interes de către grupurile de interese speciale.

Toate aceste realități conduc la o greșită redistribuire a puterii, capacitatea administrativă nefiind întărită, ci dimpotrivă dezintegrată de factori autarhici, anarhici sau centrifugi și, mai ales, de subliniat în zonele unde funcționează grupuri conduse după reguli oligarhice, care parazitează sistemul social.

Sociologii au dreptate într-o anumită măsură în privința unei stări anomice globale (turbulență mondială), în condițiile polarizării societății, a apariției de noi grupuri identitare, de noi valori politice, sociale și culturale, care intră în conflict și opoziție cu valorile tradiționale ale lumii „vechi”.

Toate aceste aspecte indică de fapt schimbarea stării de civilizație, implicat a parametrilor sociali-istorici de referință.

Starea anomică impune realizarea imperativului politic și istoric de la HAOS spre ORDINE.

Anarhia care semnifică o stare de negare a legii, este rezultanta degenerării autonomiei care reprezintă legea pe care un individ sau o comunitate organizată de oameni o dau singuri.

La ora actuală omenirea tranzitează de la heteronomie, adică de la legea venită din afară la autonomie, ca urmare a procesului dezvoltării globalizării, a apariției unor noi valori de gândire și manifestării procesului istoric de individualizare de care aminteam.

Drumul spre noi conflicte

Conflictele identitare au marcat istoria ultimilor 10-20 ani prin apariția unui număr de conflicte (chiar armate) – de factură interetnică, separatistă dar și a unor noi tipuri de conflicte identitare, odată cu aprofundarea diferențelor față de vecini și a refuzului procesului de compatibilizare la noua frontieră NATO.

În ceea ce privește situația globală se impun următoarele soluții de prevenire și eradicare a conflictelor identitare: continuarea dialogului interstatal și interreligios, prezervarea multiculturalismului și identității fiecărei națiuni, dezvoltarea durabilă, investiții în dezvoltarea instituțiilor democratice noi, întărirea și eficientizarea puterii administrative, eliminarea vidului legislativ și de putere, crearea mecanismelor de control social, combaterea corupției și anomiei globale/regionale, crearea unui complex de securitate zonal având la bază un parteneriat caracterizat prin dialog și cooperare inter/intraregională (statală), respectarea drepturilor și libertăților majoritare și minoritare fără discriminare pozitivă sau negativă și nu în ultimul rând promovarea culturii de securitate.

Totodată se impune folosirea în continuare a constrângerii juridice, militare și economice pentru izolarea grupurilor care amenință securitatea regională și globală.

BIBLIOGRAFIE

- DINU Ștefan – Mihai, *Componenta etnico - religioasă a conflictelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.
- Institutul Național de Cercetări Economice, Institutul de Prognoză Economică – Academia Română, „*Proiecții și scenarii de evoluție a creșterii economice în România, pe termen lung și foarte lung*” Editura Academiei Române, București, 2012.
- ONIȘOR Constantin, Frunzăverde Sorin, *Arta strategică a securității și integrării europene*, Editura AS 92, Iași, 2003.
- SÂRBU Sebastian, „*Cartea Națiunii*”, Editura Fundației Internaționale Mihai Eminescu, București, 2008.
- VASILE Paul, *Asimetria strategică: riscuri, amenințări și conflicte asimetrice*, Editura D.B.H., București, 2002.

